

İCRA VE İFLÂS KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASARISINDAKİ İCRA TEŞKİLÂTINA İLİŞKİN HÜKÜMLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

A) GİRİŞ	2
B) İCRA DAİRESİNE VE İCRA MÜDÜRÜNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	3
I. İCRA DAİRESİNİN İŞLEMLERİNİN NİTELİĞİ İLE DEVLET ÖRGÜTÜNDEKİ YERİ.....	4
II. İCRA MÜDÜRÜNÜN İŞLEVİ VE ÖNEMİ	6
C) İCRA VE İFLÂS KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASARISININ İCRA TEŞKİLÂTINA İLİŞKİN HÜKÜMLERİ.....	7
I. TASARININ GEREKÇESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	7
1. Modern Bir İcra Teşkilâtı Kurulması Amacının Değerlendirilmesi	8
2. İcra Personelinin Seçimine ve Eğitimine Yönelik Hükümlerin Değerlendirilmesi	9
3. İcra Personelinin Uzmanlaşmasına Yönelik Hükümlerin Değerlendirilmesi	11
II. TASARININ MADDELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	12
1. 1'inci ve 2'nci Maddenin Değerlendirilmesi	12
2. 3'üncü ve 4'üncü Maddenin Değerlendirilmesi.....	13
3. 5'inci Maddenin Değerlendirilmesi	14
4. 9'uncu Maddenin Değerlendirilmesi.....	15
a) İcra Hâkimi ve Cumhuriyet Savcısı ile Adalet Müfettişinin Yaptığı Denetim	16
b) Mevcut Denetim Sisteminin Değerlendirilmesi.....	18
SONUÇ	21

¹ Dr. Mustafa Saldırım, Yargıtay 19'uncu Hukuk Dairesi Tetkik Hâkimi

A) GİRİŞ

Anayasanın 36'ncı maddesinde güvence altına alınmış bulunan hak arama özgürlüğünün kullanım biçimlerinden birisini de icra veya iflâs yollarına başvuru hakkı oluşturur. Hukuk devleti, cebrî icra yollarını ve bu mekanizmada görev yapacak mercileri oluşturmak ve etkin şekilde işler durumda tutmakla ödevlidir. Özel hukuktan (sözleşmeden, haksız fiilden veya sebepsiz zenginleşmeden) doğan alacakların tahsili ile kamu alacaklarının iflâs yoluyla tahsili İcra ve İflâs Kanunu (İİK) hükümlerine tâbidir².

İcra hukukunda, borçların zorla yerine getirilmesini (ifa edilmesini) sağlayan devlet organlarının tümüne icra teşkilâtı denir³. İcra ve iflâs işlemlerinde mahkemeler, Cumhuriyet savcılığı, adalet müfettişleri, Yargıtay'ın ilgili dairelerinin de görevleri bulunmasına rağmen, icra ve iflâs daireleri dışındaki organlar yargısal veya yönetsel denetim organları oldukları için icra ve iflâs teşkilâtının temelde icra (ve iflâs) dairelerinden oluştuğunu söylemek mümkündür.

İcra (ve iflâs) daireleri, İİK'nın ilk üç maddesinde düzenlenmiş gibi görünmekle birlikte, bu kanun maddeleri incelendiğinde Anayasanın 123'üncü maddesinde öngörülen zorunluluk nedeniyle sadece bu tür dairelerin kurulduğuna değinildiği söylenebilir. İİK'nın m.1,I-II hükmüne göre, "Ayrıca icra memuru olmayan yerlerde bu vazife mahkeme başkatipleri tarafından görülür. Adalet teşkilâtı sulh mahkemesinden ibaret bulunan yerlerde Adalet Bakanlığı bu mahkemelere görmeye yetkili olduğu işlerde icra yetkisini verebilir. Bu takdirde icra memuruna ait görev ve yetkiler mahkeme başkatibi, yokluğu halinde zabıt katibi tarafından yerine getirilir." Özellikle bu hüküm, icra (ve iflâs) müdürünün kanun

---

² Arslan, R./Tanrıver, S.: Yargı Örgütü Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2001, s.221.

³ Kuru, B./Arslan, R./Yılmaz, E.: İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2006, s.42.; İcra dairesi; icra mahkemesi ve Yargıtay'ın icra-iflâs işleri ile görevli hukuk daireleri ile birlikte icra teşkilâtının asıl organlarını oluşturur. Bkz. Kuru, B.: İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, İstanbul 2006, (Kuru-El Kitabı) s. 69.; Maddi hukuktan kaynaklanan hakkın yerine getirilmesini sağlayan, bu çerçevede zor kullanma yetkisi de olan ve yetkileri kanun tarafından belirlenmiş olan organlara cebrî icra organları denir. Bkz. Pekcanitez, H./Atalay, O./Sungurtekin Özkan, M./Özekes, M.: İcra ve İflâs Hukuku, Ankara 2005, s.52.

koyucu tarafından (aday memur da dahil olmak üzere) herhangi bir kâtip düzeyinde kabul edildiğini göstermektedir. Nitekim, uygulamada henüz asaleti tasdik edilmemiş memurların bile icra müdürünün yokluğunda bu görevi üstlendikleri görülmektedir. Kanun koyucunun bu bakış açısı, icra ve iflâs işlemlerine verilen önemin ölçüsü hakkında bir fikir vermektedir.

İcra ve iflâs dairesi personelinin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin yapılması, performans ve verimlilik esasına göre işleyişin yeniden yapılandırılması, uygulamaların ve gelişmelerin sempozyum ve seminerler düzenlenerek değerlendirilmesi, bilgi birikiminin artırılmasına çalışılması, yayınlar yapılarak bilgi paylaşımının sağlanması gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesi zorunludur. Bu nedenlerle İcra ve İflâs Kanunundan ayrı olarak bir kuruluş kanunu hazırlanması ve İİK'nın neredeyse icra (ve iflâs) dairesinin ismini zikretmekten başka bir hüküm içermeyen birkaç maddesinin temsil ettiği zihniyetten kurtulmak gerekmektedir. Bu amaçla tarafımdan "İcra ve İflâs Müdürlüklerinin Teşkilâtı ve Görevi ile Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Kanun Tasarısı Teklifi"⁴ hazırlanmıştır.

Bu çalışmada, önerdiğim "İcra ve İflâs Müdürlüklerinin Teşkilâtı ve Görevi ile Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Kanun Tasarısı Teklifi" de dikkate alınarak, Adalet Bakanlığı tarafından oluşturulan Komisyonun hazırladığı Tasarı metni incelenecektir. Ancak, öncelikle Tasarının değerlendirilmesine teorik bir temel oluşturmak amacıyla icra dairesi ve icra müdürü ile ilgili açıklamalarda bulunulacaktır.

B) İCRA DAİRESİNE VE İCRA MÜDÜRÜNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Her icra dairesinde Adalet Bakanlığınca atanacak bir *icra müdürü* ile yeteri kadar yardımcı ve mahallince (Adlî Yargı İlk Derece Adalet Komisyonu Başkanlığınca) atanacak

---

⁴ Bu metin, makalede "Teklif" şeklinde kısaltılarak ifade edilecektir; Teklif için bkz. Saldırım, M.: Cumhuriyet Savcısının Denetim Görevi, Ankara 2007, s.179-185; Bu Teklif, Adalet Bakanlığı Yeniden Yapılandırma Kurulu'na sunulmuş, Kurul da bu çalışmayı İcra-İflâs Kanunu'nda değişiklik yapılması için oluşturulan Komisyona intikal ettirmiştir. Teklifte önerilen bazı hükümler, Komisyon tarafından benimsenerek, İcra-İflâs Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısına eklenmiştir. Bkz. [<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2007/temmuz07/iikanun/iikanun.htm-26.8.2007>]. Ancak, belirtmek gerekir ki Komisyonun benimsediği bu hükümlerin işlevi, tarafımdan hazırlanan tasarı metninin bütünlüğü ve uyumu içinde öngörülenden farklı olmuştur.

kâtip, mübaşir ve sair müstahdemler bulundurulur (m.1,I). Bu hüküm, iflâs daireleri için de geçerlidir (m.2,II)⁵. İcra dairesi, icra işlemlerinin yapıldığı kurumu ifade ederken, icra müdürü o kurumu yöneten kişiyi ifade eder. İcra müdürü ve icra dairesi kavramları bazı hâllerde eş anlamda kullanılabilir. Bu nedenle biz de ifade kolaylığı açısından çalışmamızda icra müdürü ve icra dairesi kavramlarını bazı hâllerde eş anlamda kullanacağız. Ancak sadece “icra müdürü” ile ilgili konularda “icra müdürü” ifadesi kullanılacaktır⁶.

I. İCRA DAİRESİNİN İŞLEMLERİNİN NİTELİĞİ İLE DEVLET ÖRGÜTÜNDEKİ YERİ

Anayasanın “Cumhuriyet’in Temel Organları” başlıklı üçüncü kısmının “Yargı” ile ilgili üçüncü bölümünde, yargı yetkisini kullanan kurum ve kişiler arasında icra dairesine veya icra müdürüne ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. İcra müdürlüğü ile yasama erki arasında da işlevsel bir ilişki kurulması mümkün olmadığından, Anayasal açıdan icra dairesi ve icra müdürünün yürütmenin içinde (ve idare bölümünde) yer aldığı kabul etmek gerekir. Anayasanın 123’üncü maddesine göre, “İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.” Bu anayasal hükme uygun olarak icra teşkilâtı da İİK’da düzenlenmiştir. 29.3.1984 tarihli ve 2992 sayılı “Adalet Bakanlığının Teşkilât Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 2’nci maddesinin (k) bendi uyarınca “İcra ve iflâs daireleri vasıtasıyla, icra ve iflâs işlemlerini yürütmek” Adalet Bakanlığının görevidir. Aynı Kanunun “Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü” başlıklı 10’uncu maddesinin (c) bendinde “İcra ve İflâs Dairesi memurları hakkında ihbar ve şikâyetleri incelemek ve ceza verilmesi gereken hâllerde evrakı ilgili makama intikal ettirmek” görevi, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

---

⁵ Bu nedenle çalışmamızda, hem icra dairesi, hem de iflâs dairesini ifade etmek için “icra dairesi” terimi kullanılacaktır. İcra dairesi çalışanları için yapılan açıklamalar iflâs dairesinde çalışanlar için de geçerlidir.

⁶ İcra müdürü ile ilgili yapılan açıklamalar icra müdürünün verdiği yetkiye istinaden icra dairesinin işlemlerini yürüten icra müdür yardımcısı ve icra kâtibi için de kural olarak geçerlidir. Aksi durumlar ayrıca belirtilecektir.

İcra dairesinin işlemlerinin niteliği öğretide tartışmalıdır⁷. Anayasal açıdan icra dairesinin kullandığı yetki; yargı veya yasama yetkisi değil, yürütme yetkisidir. Diğer bir anlatımla icra dairesinin işlemleri, yargısal (kazaî) işlem veya yasama işlemi olarak kabul edilemez⁸. İcra dairesine ilişkin meseleler tartışılırken bu Anayasal durumun dikkate alınması gerekir⁹. İcra dairesinin işlemleri, şikâyet ve itiraz yoluyla adalet hizmetinin gerektirdiği etkin ve sürekli bir yargı denetimine tâbi olmakla birlikte idarî fonksiyonun¹⁰ içindedir. İcra dairesi anayasal açıdan yürütme organına dahil ise de yaptığı işlemler klasik anlamda idarî

---

⁷ Üstündağ'a göre, cebri icranın kendine has özellikleri olduğundan icra müdürünün idarî mi, yoksa adlî kuvvete mi tâbi olduğunun çözülmesi güç bir sorun olup, bu görevliyi belli bir kuvvete dahil sayarak pratik sonuçlar çıkarmak doğru değildir. Üstündağ, S.: İcra Hukukunun Esasları, İstanbul 1975, s.24,25; Berkin'e göre ise, borçluya dinlemeden sadece alacaklının talebi ile hareket etmesi ve kanunen belli bir usule uymaya mecbur olmadan faaliyet göstermesi nedeniyle icra müdürünün işlemi idarî mahiyette sayılır. Berkin, N.: İcra Hukuku Dersleri, İstanbul 1969, s.19.; Belgesay'a göre icra müdürü, idare hukuku anlamında hiyerarşik zincirin bir parçası olmadığı için bağımsız hareket eder ve her makam ile Adalet Bakanlığının (Cumhuriyet başsavcılığının) aracılığına gerek kalmaksızın yazışma (haberleşme) yapabilir (İİK m.359).Belgesay, M.R.: İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, İstanbul 1948, s.36.

⁸Yargı yetkisi bağımsız mahkemelerce, yargılama usulleri uygulanarak kullanılır. Anayasanın 138'inci maddesinde yargı yetkisinin nasıl kullanılacağı ve özellikleri belirtilmiştir. İcra dairesinin işlemleri bu kapsamda kabul edilmeye elverişli değildir. Yargı işlevi konusunda bkz. Arslan/Tanrıver, s.35-38.

⁹ Anayasa'daki hükümlerin dışında da icra dairesinin yargı yetkisini kullanmadığının kabulünü gerektiren gerekçeler mevcuttur. İcra müdürünün hâkim veya Cumhuriyet savcısı sınıfından olmaması, hâkimlik ve Cumhuriyet savcılığı teminatından yararlanmaması, verdiği kararın mahkeme kararlarına tanınan imtiyazlardan faydalanmaması, yargı kararlarında olduğu gibi belli bir karar verme usulünün bulunmaması gibi nedenlerle de icra dairesinin yargı yetkisini kullanmadığı sonucuna ulaşılabilirse de konunun sınırlarının zorlanmaması açısından bu tür tartışmalara yer verilmemiştir. Yargısal görevin sınırları konusunda ayrıca bkz. Bonnard, R.: İdarenin Kazaî Murakabesi, İstanbul 1939, (Çev.: Turnagil, A.R.), s.18-20.

¹⁰ İdari fonksiyon, yasama ve yargı fonksiyonları ve yürütme organının salt siyasi nitelikli faaliyetleri dışında, Devletin günlük toplumsal gereksinimleri karşılamak amacıyla yürüttüğü tüm kamusal faaliyetlerden oluşmaktadır. Günay, M.: İdare Hukuku, Ankara 2003, s. 14.

işlemlerden farklı özellikler göstermekte ve bu nedenle de adlî işlem olarak nitelendirilebilmektedir¹¹.

İcra hizmetinin idarî fonksiyona dahil olması, icra müdürünün İİK'yı doğrudan ve bağımsız olarak uygulamasına engel değildir. Ancak, görevin üstün emrinden değil de doğrudan kanundan doğması, icra dairesinin çalışma şekline hiçbir müdahalede bulunulamayacağı, hizmetin etkinliğinin ve verimliliğinin sağlanması için düzenleyici işlem tesis edilemeyeceği ve bunların takibinin yapılamayacağı anlamında da yorumlanmamalıdır.

II. İCRA MÜDÜRÜNÜN İŞLEVİ VE ÖNEMİ

İcra müdürü devlet memuru olmasına¹² rağmen, üstlendiği adlî görevin niteliği gereği farklı yasal yetki ve yükümlülüklerle sahiptir. İcra müdürü, ilgililerin haklarına kavuşabilmesi için icra takiplerini devlet adına öngörülen usul çerçevesinde yürüten ve cebrî icra gücüne (kamusal yetkilere) sahip olan memur konumundadır. Bu nedenle alacaklı veya borçlunun ya da diğer ilgililerin temsilcisi veya vekili değildir. Takip sırasında alacaklı, borçlu ve diğer ilgililerin menfaatlerini objektif ve tarafsız bir biçimde kanun çerçevesinde korumak ve dengelemekle ödevlidir¹³.

İcra müdürünün devlet memuru olmaktan kaynaklanan yükümlülükleri¹⁴ dışında, İİK'nın 8,9, 10,11 ve 12'nci maddelerinde de özel yükümlülükleri vardır. Özellikle İİK'nın 10'uncu maddesinde icra müdürünün tarafsızlığına, bir hâkimin tarafsızlığı kadar önem verildiği, bazı (İİK.m.81,I,-II; 85,IV; 114,II; 270,III; 271,I; 338; 341; 342; 356) maddelerinde ise bu devlet

---

¹¹İcra müdürü adlî bir memur olup, yaptığı işlemler de Avukatlık Kanununun 35'inci maddesi anlamında "adli işlemlerdir." Bkz. Kuru, B.: İcra ve İflâs Hukuk, C.I, İstanbul 1988 (Kuru-İcra), s.68.

¹² 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1'inci maddesinde devlet memurunun kapsamı genel olarak belirtilmiş olup, bu kapsam dışında kalan kamu görevlilerinin belirtildiği 3'üncü fıkrada icra müdürüne yer verilmemiştir. Bu nedenle icra müdürü devlet memurudur.; İcra müdürünün hukukî statüsü hakkında bkz. Arslan/Tanrıver, s.222,223.

¹³ Arslan/Tanrıver s.222.

¹⁴ Devlet memurunun yükümlülükleri için bkz. Taşkın, A.: Kamu Görevlileri Disiplin Hukuku, Ankara 2006, s.71-89.

memurunun kamu gücünün etkin kullanılması, toplumsal barışın devamı ve kamu düzeninin sağlanması gibi bir işlevi olduğu dikkati çekmektedir.

İcra müdürünün İİK'nın uygulanmasına ilişkin yetkisi ve görevi, Adalet Bakanlığının, hâkimin veya Cumhuriyet savcısının vereceği idarî kararlardan veya emirlerden değil, doğrudan İİK'dan kaynaklanmaktadır. İsbetle belirtildiği gibi İİK, cebri icra hukukunu ilgilendiren, gerek ilamların icrası gerek ilâmsız icrada icra müdürlerine hitap eden bir kanundur. Daha açık bir anlatımla İİK'nın birinci derecede uygulayıcısı ve muhatabı icra müdürleridir¹⁵. İcra dairesi, icra hâkiminin daimi denetimi ve gözetimi altında ise de (m.13) icra mahkemesine bağlı bir organ değildir. İcra dairesi, kanun, tüzük ve yönetmeliklerin kendisine vermiş olduğu görevleri icra mahkemesine danışmadan doğrudan doğruya kendisi yapar, işlemi kanuna aykırı ise şikâyet yoluyla iptal edilir veya düzeltilir (m.16-18)¹⁶. Bu nedenle icra müdürünün yetkileri ile önem ve işlevinin zayıflatılmasına veya sınırlandırılmasına ya da takdir yetkisinin ortadan kaldırılmasına ilişkin içtihatlar öğretide haklı olarak eleştirilmektedir¹⁷. Dolayısıyla icra hizmetleri düzenlenirken, icra müdürünün idarenin hiyerarşik zincirindeki herhangi bir görevliden farklı olan bu konumu dikkate alınmalıdır.

C) İCRA VE İFLÂS KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASARISININ İCRA TEŞKİLÂTINA İLİŞKİN HÜKÜMLERİ

I.TASARININ GEREKÇESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Adalet Bakanlığınca hazırlanan “İcra Ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısının¹⁸” icra teşkilâtına ilişkin hükümlerini incelemeden önce, bu metnin gerekçesi üzerinde durmakta fayda bulunmaktadır.

---

¹⁵ Taşpınar Ayvaz, S.: İcra Müdürünün Yetkilerinin Kısıtlanmasına İlişkin HGK Kararının Eleştirisi (Terazi Dergisi, S.2007/10, s.71-79), s.74.

¹⁶ Kuru-El Kitabı, s. 70.

¹⁷ Taşpınar Ayvaz, s.78-79.; Kuru-El Kitabı, s.453; Pekcanitez /Atalay / Sungurtekin Özkan / Özekes s. 172.; Tercan, E./Tercan, S.: İcra ve İflâs Hukuku, Ankara 2005, s.86,87.

¹⁸ Anlatım kolaylığı açısından söz konusu çalışma sadece “Tasarı” olarak ifade edilecektir.

Tasarının hazırlanmasının gerekçesi “... İcra ve İflâs Kanunundaki bazı düzenlemeler ve eksiklikler, icra müdürlüklerinde bir takım sıkıntılar yaşanmasına, hizmet kalitesinin düşük ve verimsiz olmasına, vatandaşların adalete olan güven duygusunun sarsılmasına ve bu konuda haklı tepkilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur....¹⁹” şeklinde ifade edilmiştir. Tasarının ilk gerekçesinde ise icra dairelerindeki yolsuzlukların önlenmesine yönelik bir amaç da yer almıştı²⁰. İcra dairelerinde yolsuzlukların bulunduğu ilişkin bir tespitin Adalet Bakanlığının resmî web sitesinde yer alması benzerine kolay rastlanır bir uygulama değildir. Kanımca böyle bir değerlendirmenin tasarının gerekçesinde yer alması sorunun ciddiyetinin ulaştığı aşamayı göstermektedir. En azından bu şekilde icra (ve iflâs) dairelerinin arzulanan düzeyde çalışmamasının, toplumda adalete olan güven duygusunu sarsıcı etkileri olduğu icra hizmetlerinden sorumlu Bakanlık tarafından kabul edilmiş olmaktadır.

Genel gerekçede ifade edilen tespitler ve görüşler isabetli olup, mevcut durumunun düzeltilmesi ile ilgili girişimler de memnuniyet vericidir. İcra ve iflâs müdürlüklerinin işleyişinin düzeltilmesine ilişkin bir irade mevcut iken, bu durumun iyi değerlendirilerek daha kapsamlı ve kökten değişikliklerin yapılması amacıyla bir fırsat olarak algılanması gerekir. Bununla birlikte genel gerekçe ile tasarı metni karşılaştırıldığında aşağıda inceleneceği üzere, gerekçedeki anlayışın maddelere tam olarak yansıtılmadığı dikkati çekmektedir.

1.Modern Bir İcra Teşkilâtı Kurulması Amacının Değerlendirilmesi

Gerekçede, İİK’da yapılan değişikliklerin amacının “...modern bir icra teşkilâtı kurulması...” olduğu belirtilmektedir. Modern bir icra teşkilâtına ihtiyaç olmakla birlikte, tasarıdaki değişikliklere bakıldığında getirilmek istenen düzenlemelerin amacının; modern bir icra teşkilâtı kurulması değil, mevcut teşkilâtın ihtiyaçlar doğrultusunda bazı yönlerinin

---

¹⁹ [<http://www.kgm.adalet.gov.tr/gg/iik.pdf-1.2.2009>]

²⁰ “...*icra ve iflas müdürlüklerinde yaşanan yolsuzlukların ve usulsüzlüklerin önlenmesi amacıyla icra ve iflas müdürlüklerinde para tahsilatı ve ödeme yapılmasının önüne geçilmiş ve her türlü tahsilat ve ödemenin banka aracılığıyla yapılması kabul edilmiş; en yoğun olarak yolsuzluk ve usulsüzlüklerin yaşandığı satış usulü yeniden düzenlenmiş, arttırma öncesinde alacaklıya malı alma önceliği tanınmış ve hem borçluya ve hem de alacaklıya malı satabilme imkânı verilmiştir. ...*” [http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2007/temmuz_07/iikanun/iikanun.htm-26.8.2007].

değiştirilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Tasarının gerekçesinde yapılan tespit çerçevesinde, mevcut icra teşkilâtının bütün yönleriyle yeniden değerlendirilmesi zorunludur. Bu zorunluluğun yerine getirilmesi için de “İcra ve İflâs Müdürlüklerinin Teşkilâtı ve Görevi ile Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Kanun” hazırlanmalıdır. İİK’da icra teşkilâtına ilişkin modern kamu yönetimi gereklerine uygun bir düzenleme bulunmadığından, icra dairelerine yönelik kökten çözümlerin yeri İİK olmayıp, hazırlanacak yeni bir teşkilât kanunudur. Mahkemelerin ve Cumhuriyet başsavcılıklarının kuruluşu ayrı bir kanunla öngörülmüş olup, icra ve iflâs müdürlüklerinin de İİK’den ayrı bir kanunda düzenlenmesi gerekir. Göreceli olarak icra dairelerinden daha önemsiz sayılabilecek kamu kurum ve kuruluşları için müstakil kanunlar hazırlanırken, devletin en temel hizmetlerinden birini yerine getiren icra dairelerine yönelik bir kanun çıkarılmasının istenmemesi, kolay anlaşılır bir durum değildir.

2.İcra Personelinin Seçimine ve Eğitimine Yönelik Hükümlerin Değerlendirilmesi

Tasarıda personelin seçimine ve eğitimine ilişkin hükümlere yer verilmeyerek, konunun yönetmelik hükümlerine bırakılması kanımca önemli bir eksikliklerdir. Her teşkilât için en önemli unsurlardan biri hiç şüphesiz ki insan unsurudur. Personel politikası, sadece personel sayısının artırılmasını değil, nitelikli personel seçimini ve bu görevlilerin gerekli bilgilerle donatılmasını da içerir. Gelişmiş ülkelerde icra müdürleri, genellikle hukuk fakültesi mezunları veya “adalet memurları” olarak ifade edilen belli bir hukuk eğitiminden (örneğin, adalet meslek okulu mezunlarından) oluşmaktadır²¹. Ülkemizde de böyle bir sistemin kurulmasının gerekli olduğu değişik platformlarda ifade edilmektedir. Bunun aksini savunmanın adalet teşkilâtına ve icra hizmetlerine bir katkı sağlamayacağı da açıktır.

Şu an için icra personeli ciddi bir hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim almadan veya hiç eğitim almadan göreve başlamakta ya da görevlerini sürdürmektedirler. Bu devlet memurlarının eğitimlerinin kanunda düzenlenmeyerek yönetmeliklere bırakılması, ileride

---

²¹ Federal Almanya Cumhuriyetinde “Yardımcı Adalet Memurları”nın tarihî gelişimi ve eğitimleri hakkında ayrıntılı bir çalışma için bkz. Lesstng, V.: Türk - Alman Dostluğunun Bağlantı Halkasını Teşkil Eden "Alman Yardımcı Adalet Memuru" (Rechtspfleger) Kimdir? (Çev. Öztan, B./ Öztan, F.), [auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1988-40-01-04/AUHF-1988-40-01-04-Lessing2.pdf-9.11.2007]

bütçe, eğitim mekânları, kadro durumu, fizikî eksiklikler, öğretim görevlisi temini gibi pek çok konuda engellerle karşılaşılmasına, eğitimin belli bir düzen ve disiplin içinde yapılamamasına ya da göstermelik olarak gerçekleştirilmesine neden olabilir. Nitekim, Adalet Bakanlığının icra personeline eğitim vermesine veya bunu bir yönetmelikle düzenlemesine yasal bir engel olmamasına rağmen, yıllardan beri böyle bir uygulamaya gidilmemesi, tasarının mevcut hâliyle kanunlaşmasının bu meselenin hâlline katkı sağlamayacağını en açık göstergesidir. 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilât Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 20/b maddesine göre, “ Bakanlık teşkilâtı ile ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını düzenlemek ve uygulamak,” Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığına kanunla verilmiş bir görev olmasına ve bu hükme istinaden yönetmelik çıkarılmasına da bir engel bulunmamasına rağmen, icra çalışanları için ciddî eğitim programları düzenlenmemesi bu konudaki görüşümüzü desteklemektedir²².

---

²² Kamu yönetimiyle ilgili ciddî sorunların yaşandığı ve bu sorunların çözümü konusunda güçlü bir devlet iradesinin mevcut olduğu dönemlerde, meselenin hâlli kanunî teminat altına alınarak, benzer sorunların bir kez daha yaşanmaması için gerekli önlemler alınabilmektedir. Nitekim, cezaevlerinde yaşanan sorunların çözümü amacıyla öngörülen personel eğitiminin sağlanması için önce kanun veya yönetmelik olmadan dahi fiilen eğitim merkezi kurulmuş, ardından da eğitimin kurumsallaşması ve taşıdığı önem nedeniyle ceza tevkifevleri personelinin eğitimi kanunla düzenlenmiş olup, eğitim merkezlerinin sayısı bugün itibarıyla dörde ulaşmıştır. İcra dairelerinin durumunun Taslağın gerekçesindeki saptamaya göre vahim olduğu anlaşıldığından icra personelinin eğitiminin de ayrı bir eğitim merkezleri kanunu ile olmasa bile en azından teşkilât kanunu içerisinde güvence altına alınması ve kurumsallaştırılması zorunludur. Bu mesele, gerekçede de iddialı şekilde belirtildiği gibi adalet meselesi olup, üst düzey yöneticilerinin değişken takdirlerine veya performanslarına bırakılmamalıdır.(O dönemdeki cezaevi sorunlarının ulaştığı boyutlar konusunda bkz. Taşkın, A.: Basında Cezaevleri ve Gerçekler, Ankara 2005, s.193-238; Taşkın, A.: Türkiye'nin Cezaevi Gerçeği, Ankara 2004, s.249-255, 285-314.; 4679 sayılı “Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri Kanununun” değerlendirilmesi konusunda bkz. Saldırım, M. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri Kanunu Üzerine Düşünceler, Sesleniş Gazetesi, S.2002/5, s.2, [http://www.saldirim.com/index.php?Option=com_content&task=view&id=22-8.2.2009])

3.İcra Personelinin Uzmanlaşmasına Yönelik Hükümlerin Değerlendirilmesi

Tasarının gerekçesinde, “hizmet kalitesinin artırılması ve icra ve iflâs işlerinde uzmanlaşmanın sağlanması amacıyla icra memurluğu kadrosu ihdas edilmiş” olduğu belirtilmektedir. Hemen her işte olduğu gibi icra dairelerindeki uzmanlaşmanın da hizmetin kalitesinin ve verimliliğinin sağlanması açısından önemli olduğu izahıta vareste olup, gerekçedeki tespit çok isabetlidir. Ancak, Tasarının 39’uncu maddesinde, zabıt kâtipliğinden icra memurluğuna, icra memurluğundan zabıt kâtipliğine geçişler öngöröldüğü gibi, zabıt kâtipleri ile icra memurlarının icra müdür yardımcılığına ve icra müdürlüğüne yükselmelerine de imkân tanınmaktadır. Adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanlıklarına bağılı olan ceza infaz kurumu personelinin de zabıt kâtipliğine geçmesi ve dolayısıyla icra dairesinde görevlendirilmesi mümkün olacaktır. İcra memurluğu ile zabıt katipliği arasında geçişler olduğu sürece tasarının gerekçesinde ifade edilen “uzmanlaşmanın” sağlanması kolay olmayacağını tahmin etmek hiç de zor değildir. Üstelik geçişlere imkân tanınması, icra memuruna verilen eğitim için harcanan zaman, emek ve paranın da boşa gitmesi anlamına gelir ve kamu kaynağının israfının en tipik örneklerinden birini oluşturur.

Tasarıdaki bu düzenleme ile icra müdürlüğüne ve icra müdür yardımcılığına, icra memurlarının ve zabıt katiplerinin yükseltilmesine imkân tanınması da şikâyet edilen mevcut kültürün devamına olanak sağlayacağından sakıncalar taşımaktadır. Halbuki sürekli yakınılan bir çalışma kültürü mevcutsa, bununla mücadele etmenin en önemli yollarından birisi de o teşkilâta yeni bir kültür oluşturmak, diğere bir deyişle kültürlenme (aşılama) yapmaktır. Bunun en etkin aracı da yönetim kademesine o kültürden yetişmemiş personeli alıp, eğiterek yönetici statüsünde atamaktır. Daha açık bir anlatımla, hukuk eğitimi alan kişileri objektif kriterlere göre seçip, uygun eğitimleri verdikten sonra icra müdürü ve icra müdür yardımcısı olarak görevlendirmek; yakındığımız mevcut sistemde çalışanları da ancak kendilerini geliştirip uygun eğitim seviyelerine geldikleri takdirde yükseltmek gerekir. İcra memurluğuna atanacak kişiler için de aynı yöntem benimsenmelidir. İcra memurluğuna atamalar da kurum içinden yapılmamalı, tercihan hukuk fakültesi mezunu, olmadığı takdirde adalet yüksekokulu mezunları arasından seçilip eğitimleri verildikten sonra bu kişiler icra memurluklarına atanmalıdır. Bu şekilde kültürlenme (aşılama) işlemi gerçekleştirilmelidir.

II.TASARININ MADDELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1’inci ve 2’nci Maddenin²³ Değerlendirilmesi

Mevcut hukukî duruma uygun olarak kavramlarla ilgili yapılan değişiklikler yerindedir. Tasarının gerekçesinde “icra memurluğu” kadrosunun ihdas edilmesinin amacının; hizmetin kalitesinin artırılması ve icra işlerinde uzmanlaşmanın sağlanması olduğu belirtilmektedir. Ancak icra müdürü, icra müdür yardımcısı veya icra memurunun olmaması durumunda adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanlıkları tarafından görevlendirilecek bir yazı işleri müdürü tarafından icra işlerinin görüleceği 1’nci maddenin 2’nci fıkrasında belirtilmektedir. Halbuki bu durumda, en yakın yerden “yazı işleri müdürü” yerine, “icra müdür yardımcısı veya icra memuru”nun görevlendirilmesi, hizmet kalitesi ve uzmanlaşmanın sağlanması açısından daha isabetli olurdu. Tasarının geçici 9’uncu maddesinde de yazı işleri müdürü görevlendirilememesi hâlinde bir katibin dahi icra müdürlüğüne bakabileceği belirtilerek, mevcut sistem aynen korunmuştur. Sakıncalı olduğu kabul edilen sistemin, modern icra teşkilâtı kurmak iddiasında olan bir kanun tasarısında muhafaza edilmemesi gerekir. Gerçekten de icra işleri ile ilgili herhangi bir eğitimi ve tecrübesi olmayan kâtime icra müdürlüğü yaptırmak, hem katibin sorumluluğunu hem de İİK’nın 5’nci maddesi uyarınca devletin sorumluluğunu doğurabilecek yüksek riskler taşımaktadır.

İcra memurluğu da özellikli bir görev olduğundan, bu kişilerin de adli yargı ilk derece adalet komisyonu başkanlıkları yerine, atamasının Bakanlıkça yapılmasında fayda

---

²³ “Madde 1- Asliye hukuk mahkemesi bulunan il ve ilçe merkezlerinde, Adalet Bakanlığınca o il veya ilçenin adıyla anılan yeterli sayıda icra müdürlüğü kurulur. -Her icra müdürlüğünde bir icra müdürü, yeteri kadar icra müdür yardımcısı, icra memuru ve hizmetli bulunur. İcra müdür ve müdür yardımcıları Adalet Bakanlığınca, icra memurları ve hizmetliler ise adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarınca atanır. İhtiyaç olması halinde, icra müdürünün talebi ve ilgili Cumhuriyet savcısının uygun bulması üzerine adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarınca geçici olarak zabıt katibi, mübaşir ve hizmetli görevlendirilebilir. İcra müdürü, yardımcısı veya memurunun herhangi bir nedenden dolayı yokluğu durumunda bu görev adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu tarafından görevlendirilecek bir yazı işleri müdürü tarafından yerine getirilir.

Madde 2- Asliye hukuk mahkemesi bulunan ve gerekli görülen il ve ilçe merkezlerinde, Adalet Bakanlığınca o il ve ilçe merkezlerinin adıyla anılan yeterli sayıda iflas müdürlüğü kurulur. Ayrı bir iflas müdürlüğü kurulmaması hâlinde hangi icra müdürlüğünün iflas işlemlerine bakacağını adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu belirler. -1 inci maddenin ikinci fıkrası iflas müdürlükleri hakkında da uygulanır.”

bulunmaktadır. Bu şekilde uzmanlaşma ve hizmet kalitesinin artırılması konusunda daha ciddi bir adım atılabilir.

Tasarının 2'nci maddesinin 2'nci fıkrasındaki atıf nedeniyle iflâs müdürlükleri için de aynı esasların uygulanması sakıncalıdır. İflâs işlemleri son derece teknik bilgiyi gerektiren işlerdir. En azından iflâs müdürlüğü için yazı işleri müdürü veya zabıt katibinin görevlendirilmemesi gerekir. İflas işlemleri, mutlaka icra müdürü, icra müdür yardımcısı veya icra memuru tarafından yapılmalıdır. Tasarının 2'nci maddesi mevcut İİK'nın 3'üncü maddesini de içerecek şekilde düzenlenmiştir.

Bu maddede önceki sistemden farklı olarak icra müdürlüğünün personel ihtiyacı hakkında ilgili hâkime değil Cumhuriyet savcısına yetki verilmesi bazı soru işaretlerine neden olabilir. Konunun bütünlüğü açısından bu hüküm tasarının 9'uncu maddesinde incelenecektir.

2. 3'üncü ve 4'üncü Maddenin²⁴ Değerlendirilmesi

Mevcut İİK'nın 3'üncü maddesi, tasarı ile İİK'nın 2'nci maddesine alındığı için meydana gelen boşluk tasarının 3'üncü maddesi ile doldurulmuştur. Asıl önemli değişiklik tasarının 4'üncü maddesi ile İİK'nın 4'üncü maddesinin son cümlesinin değiştirilmesi suretiyle yapılmıştır. Bu şekilde hâkimin icra dairelerinin denetimi ve gözetimi ile idari işlerine bakma görevi kaldırılmış, bu sorumluluk Cumhuriyet savcısına verilmiştir. Cumhuriyet savcısına ilişkin hüküm açısından bu maddenin 1'nci ve 13'üncü maddelerle birlikte değerlendirilmesi sistemde öngörülen değişikliğin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Hâkimin icra dairesi ile ilgili görevleri şikâyet, itiraz ve davalarla sınırlandırılmıştır. İcra hâkiminin istihkak ve ihalenin feshi gibi davalara bakması nedeniyle görevleri arasında “davaların” da belirtilmesi teknik açıdan daha isabetli olmuştur.

---

²⁴ “Madde 3 – Adlî yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu gelen işlerin icra ve iflas müdürlüklerine dağılımına ilişkin esasları belirler. - 2004 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. Her icra mahkemesi hâkimi, kendisine adlî yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarınca dönüşümlü olarak bağlanan icra ve iflas müdürlüklerinin işlemlerine yönelik dava, şikâyet ve itirazları inceler.”

3. 5'inci Maddenin Değerlendirilmesi²⁵

İcra ve İflas İşleri Daire Başkanlığı'nın kurulması, icra daireleriyle ilgili işlemlerin Adalet Bakanlığı bünyesindeki tek bir birim tarafından düzenlenmesi açısından yerindedir. İleride bu daire başkanlığının bağımsız bir daire başkanlığı veya genel müdürlük şeklinde örgütlenmesi beklenen faydayı daha da artırabilir. Şu anki sistemde icra işlemleri ilgisine göre farklı bakanlık birimlerinin sorumluluğunda yürütülmektedir. Bu da eşgüdümün sağlanması, politikaların belirlenmesi, uzun vadeli hedeflerin saptanması, icra dairelerine gerekli desteğin sağlanması gibi pek çok konuda sıkıntılara neden olmaktadır. Daha açık bir anlatımla icra

---

²⁵ “**MADDE 5-** 2004 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 4/a maddesi eklenmiştir.

“İcra ve İflas İşleri Daire Başkanlığı

Madde 4/a- Bu maddede belirtilen görevleri yerine getirmek üzere Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü bünyesinde İcra ve İflas İşleri Daire Başkanlığı kurulur. Daire Başkanlığı bir daire başkanı, yeteri kadar tetkik hâkimi, uzman personel ve şubelerden oluşur.

İcra ve İflas İşleri Daire Başkanlığının görevleri şunlardır;

- 1- İcra ve iflas müdürlüklerinin genel amaçlar doğrultusunda düzenli ve verimli olarak çalışmasını sağlamak,
- 2- İcra ve iflas müdürlüklerini kurmak, gerektiğinde kaldırılmak veya birleştirmek, 3- İcra ve iflas müdürlüklerinin idarî açıdan denetim ve gözetimini yapmak,
- 4- İcra müdür ve müdür yardımcılarının atama, nakil, terfi ve disiplin gibi her türlü özlük işlemlerini yürütmek ve bu konularda icra memurlarıyla ilgili olarak yapılan işlemlerin denetimini yapmak,
- 5- Başkanlık ile icra ve iflas müdürlüklerinde çalışan personele hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim plânlaması yapmak,
- 6- İcra ve iflas müdürlüklerinde çalışan personel hakkındaki ihbar ve şikâyetleri inceleyerek gerekli işlemleri yapmak,
- 7- Karşılaşılan sorunlar ile ilgili olarak gerekli inceleme ve araştırmaları yapmak ve alınması gereken kanunî ve idarî tedbirler konusunda Bakanlığa teklifte bulunmak,
- 8- Görev alanına giren konularda tüzük ve yönetmelikleri hazırlamak ve takip etmek,
- 9- Yargı yetkisinin kullanılma alanına girmeyen icra ve iflas işlerine ilişkin konularda görüş bildirmek ve genelge düzenlemek,
- 10- Mahcuz mallar lisanslı icra depoları için lisans vermek, bu depoların faaliyetlerini durdurmak, lisansı iptal etmek, lisans ücretlerini tespit etmek ve bu depoların mevzuata uygun çalışmasını sağlamak amacıyla gerekli gözetim ve denetimi yapmak ve yaptırmak,
- 11- Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak,”

dairelerinin yakınılan durumundan sorumlu bir Bakanlık birimi bulunmamaktadır. Bu durum icra teşkilâtında “icra dairelerinin sahibi yoktur.” şeklinde ifade edilmektedir. Gerçekten de icra dairelerinin çok eleştirilmelerine rağmen, yeterli ölçüde destek gördüklerin söylemek mümkün değildir. Tasarı ile bu önemli eksiklik giderilmektedir.

Ancak, kanun yapma tekniği açısından şube sayısının ve şubelerde görevlendirilecek şube müdürleri için de kadro cetvelinde gerekli düzenlemenin yapılması isabetli olurdu. (3) sayılı listedeki kadro cetvelinde 4 şube müdürü ve 6 uzman için kadro ayrılmıştır. Bu kişilerin eğitimlerinin ve niteliklerinin de açık bir şekilde belirtilmesinde yarar vardır. Şubeler, icra ve iflâs işlemlerine ilişkin politikaların oluşturulması açısından çok önemli oldukları için şube müdürleri ve uzmanların en az hukuk fakültesi mezunları arasından seçilmesi gerekir. Bu ve gerekli olan diğer asgârî nitelikler ile belirlenen nitelikteki kişilerin görev yapmalarını çekici hâle getirecek düzenlemeler de kanunda yer almalıdır.

4. 9’uncu Maddenin Değerlendirilmesi²⁶

Tasarı ile getirilen düzenleme ve sadeleştirmeden sonra İİK’nın 13’üncü maddesi ile 13/a maddesinin birleştirilmesi kanun yapma tekniği açısından daha isabetli olacaktır. Bu durumda maddenin uzun olmasından endişe edilecek olursa, Tasarının 3’üncü maddesi ile 4’üncü maddesi birleştirilerek maddelerin bir numara kaydırılması suretiyle harf eklenmiş 13/a maddesinin, 13’üncü madde şeklini alması sağlanabilir.

Maddeyle ilgili daha iyi bir irdeleme yapılabilmesi için tasarının 1’nci ve 4’üncü maddesi ile birlikte incelenmesi gerekir. Tasarı ile getirilen sistem; icra hâkiminin denetim, gözetim ve idari işlemlerle ilgili görev ve yetkilerinin Cumhuriyet savcısına devrini öngörmektedir. Bu hükmün pek çok endişe ve eleştirilere neden olduğunu, tasarı ile ilgili yapılan panel ve sempozyumlarda gözlemlemiş olduğumdan, konuyu diğer maddelere göre daha ayrıntılı şekilde incelemekte fayda görüyorum.

---

²⁶ “2004 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. -İcra ve iflas müdürlükleri idarî açıdan Adalet Bakanlığına bağlı olup, Cumhuriyet başsavcılıklarının sürekli gözetim ve denetimi altındadır. Bu yetkiyi kullanmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı görevlendirilir. Cumhuriyet başsavcılıkları icra ve iflas müdürlüklerinin icra mahkemesinin görevi dışında kalan işlere bakar; mevzuata ve Bakanlık genelge ve talimatlarına uymalarını sağlar; gerektiğinde adlî ve idarî açıdan sorumlular hakkında işlem yapar. - İcra ve iflas müdürlükleri, adalet müfettişleri tarafından da düzenli olarak denetlenir.”

Tasarı gerekçesinde belirtilen icra dairelerine ilişkin sorunların temel nedenlerinden biri de kanımca denetim eksikliğidir. İİK'nın 4'üncü ve 13'üncü maddelerine göre, icra daireleri icra hâkiminin daimi gözetimi ve denetimi altındadır. Cumhuriyet savcısı ile adalet müfettişi tarafından da bu dairelerinin denetleneceği, bu nedenle de icra dairelerinin adalet teşkilâtı içinde en çok teftiş gören yerlerden biri olduğu gibi bir izlenim uyanmakta ise de anılan kanun hükümlerinin ve mevcut uygulamanın yarattığı izlenim yanıltıcıdır. Gerçek anlamda icra daireleri hiçbir şekilde yönetsel açıdan denetlenmezler. Asıl ilginç olan da şu anki mevzuat ve yönetim altyapısı ile icra dairelerinin yönetsel açıdan denetlenmelerinin mümkün olmamasıdır. Bunun gerekçelerine geçmeden önce şu anki yönetsel denetimden ne anlaşıldığını ve icra hâkimi, Cumhuriyet savcısı ile adalet müfettişinin denetimde neler yaptığını incelemekte fayda bulunmaktadır.

a) İcra Hâkimi ve Cumhuriyet Savcısı ile Adalet Müfettişinin Yaptığı Denetim

İİK'nın 4'üncü maddesinin 1'inci fıkrasına göre icra hâkimi "... icra ve iflâs dairelerinin muamelelerine yönelik şikâyet ve itirazları inceler, bu dairelerin gözetim ve denetimlerini yapar, idarî işlerine bakar." İtiraz ve şikâyetlerin incelenmesi tarafların başvuruları üzerine yapılan yargısal denetim niteliğinde olduğundan konumuz dışında kalmaktadır. İcra dairelerindeki sorun, yargısal denetimin olmaması değil, idarî denetimin olmamasıdır.

Kanun metnindeki bu iddialı ifadelerle bakıldığında icra hâkiminin sürekli olarak icra dairesini denetlediği gibi bir kanı oluşmakta ise de ikincil mevzuat olarak nitelendirilebileceğimiz İİK Nizamnamesinde ya da başka bir düzenleyici işlemde veya genelgede bu kanun hükmünde yer alan ifadelerin içini dolduracak hükümler bulunmamaktadır. Konuyla ilgili tek düzenleyici işlem Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünün 16.03.2006 tarih ve 131 sayılı Genelgesidir²⁷. Bu genelge ile Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının; 1- Para (kasa, emanet vs.) hesaplarını denetlemeleri, 2-Tereküme neden olan görevliler hakkında işlem yapmaları, 3-İş dağıtımının bir ilkeye bağlanması konusunda talimat verilmektedir.

²⁷ [http://www.higm.adalet.gov.tr/Adalet_dairelerinin_hakim_ve_savcilar_tarafindan_denetimi.html-8.2.2009]

Öncelikle icra dairelerindeki tereküm ile icra çalışanlarının ne ilgisi olduğunu anlamak kolay değildir. İcra dosyasında işlem, talep hâlinde yapılır ya da yapılmaz. İcra müdürü istisnaî durumlar dışında kendiliğinden harekete geçerek işlem tesis edemez. Bir icra dosyasının sonuçlandırılması, alacaklının alacağına tahsil edilmesi icra müdürüne bağlı değildir. Ödeme emri gönderilmesi, haciz, satış, paraların paylaşılması gibi tüm aşamalar hep alacaklının talebiyle gerçekleşir. Dava, itiraz ve şikayetler ise icra hâkiminin yargısal yetkisi içinde olup, idarî denetim kapsamında sayılamazlar. İcra müdürünün görevini yapmaması hâlinde ise şikâyet yoluna başvurulabilir (İİK m.16). Sonuç olarak, bu genelge ile devletin parası zimmete geçmemişse ve işler de belli bir ilkeye göre icra daireleri arasında dağıtılmışsa icra dairelerindeki bütün sorunların hâll edildiği varsayılmaktadır. İcra hâkiminin denetiminden başka bir işlev beklenmemekte olup, İİK'nın 4 ve 13'üncü maddelerinde tanınan idarî nitelikteki daimi gözetim ve denetim yetkisinin mevcut mevzuat ve uygulamamıza göre açılımı, anlamı ve kapsamı bu kadar dardır.

Bir görüşe göre Cumhuriyet savcılarının Adalet Bakanlığının idarî temsilcisi ve adliyenin idaresinden mesul amir mevkiinde bulunmaları, icra dairelerinin denetimi görevinin kendilerine verilmesini gerekli kılmaktadır²⁸. Cumhuriyet savcısının icra ve iflâs müdürlüklerini denetlemesinin temel amaçlarından biri ve en önemlisi zimmet nedeniyle Devletin zarara uğramasını önlemektir. Bu amaç o kadar önem taşımaktadır ki sadece zimmet suçunu işleyen değil (TCK m.247), denetim görevini ihmal ederek basit zimmet suçunun (TCK 247,I) oluşmasına imkân sağlayan kamu görevlisinin de cezalandırılacağı öngörülmüştür (TCK m.251,II). Dolayısıyla icra ve iflâs müdürlüklerinin denetimi sadece denetlenen açısından değil, denetleyen açısından da önemlidir. Ayrıca İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliğinin 104'üncü maddesinin a-g bentleri de zimmet suçunu önlemeye yönelik hükümler içermektedir²⁹. Cumhuriyet savcıları için de denetim görevi yukarıda belirtilen 131 numaralı genelgenin sınırları içerisinde ve İİK Yönetmeliğinin 103,104 ve 105 maddesinde öngörülen esaslar dahilinde yerine getirilmektedir. Özellikle Ocak ayında icra müdürlüğüne ilişkin tespitler tutanak tutulmak suretiyle yapılmışsa, denetim başarıyla gerçekleşmiş olmaktadır. Adalet müfettişleri tarafından yapılan denetimler daha ayrıntılı ve titizlikle

---

²⁸ Berkin, N.: İcra ve İflas Dairelerinin Murakabesi ve İnzibati Cezalar (İHFM 1969/3) s.582; Uyar, T.: İcra ve İflas Dairelerinin Teftişi (Prof. Dr. Osman F. Berki'ye Armağan), Ankara, 1977, s.908.

²⁹ Saldırım-Denetim, s.139.

yapılmakla birlikte, sonuç olarak yukarıda belirtilen konu ve anlayışla sınırlı olduğunu söylemek mümkündür.

b)Mevcut Denetim Sisteminin Değerlendirilmesi

Önceki başlıkta açıklanan denetim, icra dairelerinin etkin ve verimli çalışmasına ilişkin kaygılardan çok devletin malî menfaatlerini korumaya amaçlayan bir anlayışı yansıtmaktadır. Halbuki icra hizmetlerinin temel amacı, özel hukuktan kaynaklanan alacakların cebren tahsili olup, devletin bu hizmetler nedeniyle mali menfaatler temin etmesi değildir. Toplumun, üçüncü kişilerin, alacaklının, borçlunun veya borçlunun ailesinin menfaatlerinin korunup korunmadığı, İcra ve İflâs Kanunu'nun doğru uygulanıp uygulanmadığı, işlemlerin ne kadarının icra mahkemesi tarafından iptal edildiği veya düzeltildiği, bunların nedenleri, hatalı uygulamaların asgariye indirilmesi için alınması gerekli önlemler, bu konuda kişi ve kurumlara düşen görevler, sistemin daha iyi çalışması için gerekli alan araştırmalarının yapılarak objektif veriler elde edilmesi, mevzuat altyapısının iyileştirilmesi gibi icra dairesinin etkinliğini sağlayacak konular idarî denetimde araştırılmamaktadır. Etkin ve verimli bir çalışma gerçekleştirilmesi, performans kriterlerine göre objektif bir ölçme ve değerlendirmenin yapılması düşüncesi bir tarafa, bu yönde bir kaygı ya da farkındalık dahi mevcut değildir. Bu denetim şekliyle tasarının gerekçesinde yakınılan hususların ortadan kaldırılması güç olup, özetlediğimiz zihniyetin devamı durumunda icra sistemimizde önemli bir iyileşme beklenmemelidir. Böyle bir denetim yapılması ile denetim yapılmaması arasında da devletin malî menfaatlerinin korunmasını bir yana bırakırsak, önemli bir fark bulunduğu da söylenemez. Sonuç itibarıyla icra daireleri gerçek anlamda denetlenmemesine rağmen, en çok denetlendiği söylenen ve en çok şikâyet edilen adalet kurumları arasında yer almaktadır.

İcra daireleriyle ilgili sorunlara biraz daha yakından ve ayrıntılı baktığımızda icra dairelerinin denetlenmesinin de pek mümkün olduğu söylenemez. Zira, her örgütün belli amaçları, değerleri, vizyonu ve bunu gerçekleştirmek için uygulayacağı yöntemlerin bulunması gerekir. Klasik bir anlatımla icra dairelerinin etkin ve verimli çalışması için gerekli bir mevzuat altyapısı, icra personelinden beklenen tutum ve davranışlar, işlerin işleyişi ile ilgili usul ve esaslar mevcut olmalı ve ilgili herkes tarafından da bilinebilmelidir. Ayrıca hizmetin kaliteli bir şekilde sunulmasının standartları saptanmalı, bu standartlardaki bir

hizmet de icra çalışanlarından beklenebilmelidir. Bu konuda destek alınabilecek kamu kurum ve kuruluşları, barolar, diğer meslek örgütleri, üniversiteler, araştırma kurumları ile hem yerel düzeyde hem de merkez teşkilatında iş birliği yapılarak hizmetin kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Tarafımdan hazırlanan Teklifte, Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulması plânlanan İcra ve İflâs Daire Başkanlığının en önemli işlevlerinden biri de bunları gerçekleştirmek şeklinde öngörülmüştür.

Denetlenecek hususlar belli veya belirlenebilir olduğu takdirde denetimin ölçütlerini saptamak mümkün olabilir. İcra ve İflâs Daire Başkanlığının öncülüğünde, söz konusu eksikliklerin giderilmesi için yerel düzeyde bu işleri takip edecek idarî işler yönüyle hiyerarşik anlamda Adalet Bakanlığına bağlı ve yaptırım gücü olan koordinasyon, takip, destek ve denetim işlerini görecektir. Diğer bir ifadeyle Cumhuriyet savcısı genel olarak Adalet Bakanlığı, özel olarak da kurulması öngörülen İcra ve İflâs Daire Başkanlığı ile icra teşkilâtı arasında bir köprü vazifesi görecektir. Yerel düzeyde salt idarî nitelikteki bir görevin hâkim tarafından yürütülmesi, hâkimlerin görevlendirilmesine ilişkin yerleşik uygulama ile bu konudaki esas ve usullere uygun olmadığından Cumhuriyet savcısının görevlendirilmesi tarafımdan hazırlanan Teklifte önerilmişti. Hâkimin kural olarak sadece yargı yetkisini kullanması, istisnaî olarak idarî konularda görevlendirilmesi, yönetsel işlerin Adalet Bakanlığına ve taşradaki temsilcisi Cumhuriyet savcısına bırakılması, yargı sistemimize en uygun çözüm şekli olarak düşünülmüştür. Bu açıklamalar çerçevesinde icra dairesinden sorumlu Cumhuriyet savcısının görevlerini Tasarının kanunlaşmasını müteakip ikincil mevzuatta yer alması temennisiyle şu şekilde sıralayabiliriz:

1-İcra ve iflâs dairelerinin kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer genel düzenleyici işlemler çerçevesinde düzenli ve verimli çalışmalarını sağlamak, takip etmek, bu konudaki aksaklıkları Bakanlığa bildirmek,

2-İcra ve iflâs daireleri ile Bakanlık arasında koordinasyonu sağlamak,

3-Yaşanan sorunlar konusunda icra ve iflâs dairelerine destek olmak, mahallinde giderilemeyen sorunları Bakanlığa bildirmek,

4- İcra ve iflâs müdürlüğü personeline mahallinde düzenlenecek eğitimleri koordine etmek, düzenli şekilde yapılmasını sağlamak,

5-İcra ve iflâs işlemlerinin daha etkin ve verimli gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla, barolar, üniversiteler, diğer kamu veya özel kişi ve kuruluşlarla iş birliği yapmak, bu amaçla eğitim ve bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirmek,

6- Mahallindeki icra ve iflâs işlemlerinin, işlerin yoğunluğu, niteliği, personel durumu ve diğer hususlar gözetilerek sayısal ve kalite standartlarının tespiti konusunda İcra ve İflâs Daire Başkanlığına yardımcı olmak, belirlenen standartların ne ölçüde gerçekleştirildiğine ilişkin çizelgeleri kontrol ederek Daire Başkanlığına göndermek, standartlarda değişiklik yapılmasını gerektiren durumları bildirmek,

7- Her ay düzenli olarak icra mahkemesine yapılan şikâyet üzerine iptal edilen icra işlemleri hakkında istatistiksel verileri İcra ve İflâs Daire Başkanlığına iletmek,

8-İcra müdürleri, yardımcıları, kâtipler ve müstahdemleri hakkındaki şikâyet ve ihbarlar hakkında gerekli işlemleri yürütmek,

9-Daire Başkanlığının belirlediği standartlara göre icra dairelerinin rutin denetimini 3 ayda bir yapmak,

10-Mevzuatta öngörülen diğer görevleri yapmak.

Yukarıda sayılan görevler, genel veya soyut olarak algılanabilir ise de bu kuralların içini doldurabilen bir yönetim sayesinde icra işlemlerinin verimli, etkin ve hukuka uygun bir işleyişe kavuşması hiç de zor değildir. Tarafımdan hazırlanan Teklifte, İcra ve İflas Daire Başkanlığının ve icra işlemlerinden sorumlu Cumhuriyet savcısının öngörülen görevlerinin içeriği ile ilgili şöyle bir örnek vermek mümkündür: Kanun değişikliklerinden sonra uygulamanın bu duruma uyum sağlaması zaman alır ve bu arada da o konuyla ilgili çok sayıda hatalı işlem yapılabilir. Ancak İcra ve İflas Daire Başkanlığı, Cumhuriyet savcısı aracılığıyla icra teşkilâtını zamanında uyarabilir, gerekli bilgilendirmeyi sağlayabilir, doküman gönderebilir, bu konuda mahallinde eğitim verilmesini plânlayarak pek çok hatalı uygulamanın önüne geçebilir, elektronik ortamda dahi eğitim verebilir. İcra işlemleri ile ilgili bir İçtihadı Birleştirme kararı çıktığında benzer bir uygulamayı gerçekleştirebilir. Bunun yanında icra dairelerinin en çok hata yaptıkları konuları tespit ederek, konunun uzmanları tarafından personelinin eğitim ihtiyacına uygun eğitim verilmesini sağlayabilir. Bazı durumlarda, özellikle hukuk fakültelerinin bulunduğu yerlerde mahallinde de eğitim verilmesini Cumhuriyet savcısı koordine edebilir. Sadece örnek verilen bu işlerin yapılması dahi icra dairelerindeki farklı uygulamaların önüne geçilmesi ve hukuka uygun yapılan icra işlemlerinin oranının önemli ölçüde artmasına elverişlidir. Bunlara benzer çok sayıda örnek vermek mümkündür.

Tarafımdan öngörülen sistemde; Cumhuriyet savcısının, icra müdürünün İİK'dan kaynaklanan yetkilerini kullanmasına ilişkin bir müdahalede bulunmasına olanak bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle icra müdürü İİK'nın kendisine verdiği yetkileri, emir ve

talimat almadan bağımsız olarak doğrudan kullanmaya devam edecektir. Cumhuriyet savcısının işlevi, İcra ve İflâs Daire Başkanlığının sayılan görevleri ile paralel olarak, özellikle icra dairelerinin işleyişine ilişkindir.

Tasarının gerekçesinde ise icra dairelerinin idarî açıdan Cumhuriyet savcısına bağlanmasının nedeni, Avrupa Birliği kriterleri olarak gösterilmiştir.

1982 Anayasasının 140'ıncı maddesinin 5'inci fıkrasına göre, "*Hâkimler ve savcılar idarî görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdırlar.*" Hâkimler ve Savcılar Kanununun 5'inci maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca, "*Adalet Bakanı yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin görevler hariç olmak üzere hâkim ve savcılar üzerinde gözetim hakkını haizdir.*" Aynı maddenin son fıkrasında yer alan "*Hâkim ve savcılar idarî görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdırlar.*" Bu hükümler dikkate alındığında, icra dairelerinin idarî açıdan Cumhuriyet savcısı aracılığıyla Adalet Bakanlığı ile mevcut bağının güçlendirilmesinin bir sakıncası bulunmamaktadır.

SONUÇ

İcra dairelerinin arzulanan şekilde çalışmadığı ve hatta yolsuzlukların bulunduğu, icra hizmetlerinden sorumlu Adalet Bakanlığının resmi internet sitesinde yazılabildiğine göre, bu noktadan sonra hiç kimsenin icra hizmetinin iyi işlediğini iddia etmeye hakkı olmadığını söyleyebiliriz. Bakanlık tarafından hazırlanan Taslakta yer alan tespitlerden bazıları son derece yerindedir. Özellikle modern bir icra teşkilâtına ihtiyaç duyulması, icra işlemlerinin uzman personel tarafından yapılması, bu konuda eğitimin önemli olduğunun belirtilmesi, merkez teşkilâtta bu işlerden sorumlu bir Daire Başkanlığına gereksinim olduğu konusundaki teşhisler konunun ne kadar iyi anlaşıldığını göstermektedir. Bu anlamda Tasarının gerekçesi, icra hizmetlerinin iyi işlemesi için ümit verici bir iradenin varlığının işareti olarak yorumlanmaya elverişli görünmektedir. Ancak, modern bir icra teşkilâtı kurmak için öncelikle bu anlayışı yansıtan icra ve iflâs müdürlüklerini düzenleyen bir kuruluş kanuna ihtiyaç bulunmasına rağmen İİK'daki değişikliklerle yetinilmesi kanımca isabetli olmamıştır. Bu temel yaklaşımdaki zayıflık tasarının hazırlanmasına ilişkin iradenin gücü ve kararlılığı konusunda şüphelere neden olabilecek niteliktedir. Nitekim, Tasarının maddeleri

incelendiğinde mevcut sistemin aynen korunduğu, ya da icra sisteminde bazı değişikliklere gidildiği gözlemlenmektedir.

Günümüzde gerek özel gerekse de kamu sektöründe etkin ve verimli bir çalışma sisteminin olmazsa olmazlarından biri de personel eğitimidir. Tasarının gerekçesinde bu tespit yapılmış, ancak icra personelinin eğitimi yönetmeliklere bırakılmıştır. Şu an için icra personelinin eğitiminin yönetmelikle düzenlenmesine engel bir hukukî durum mevcut olmadığına göre, Tasarı ile bir yenilik veya değişikliğin yapıldığı söylenemez. Sonuçta icra personelinin eğitiminin kanuni teminat altına alınmaması nedeniyle mevcut uygulamanın değiştirilmesini sağlayacak (emredecek) bir yasama iradesi teklif edilmemiştir.

Her hizmette olduğu gibi icra hizmetlerinin kalitesi için gerekli unsurlardan biri de uzman personeldir. Bu konuda da mevcut sistem aynen korunmuş, asaleti tasdik edilmemiş memurun bile icra müdürünün yetkilerini kullanmasında bir sakınca görülmemiş, zabıt katipliğinden icra memurluğuna, icra memurluğundan zabıt katipliğine geçişlere olanak sağlanmıştır. Bu yaklaşımın, icra çalışanlarının uzmanlaşmasını nasıl sağlayacağı şüphelidir.

İcra müdürlüklerinde yakınılan kurum kültürünün de değiştirilmesi zorunludur. Bunun için de adalet yüksek okulu veya hukuk fakültesi mezunlarının sınavla ve hizmet öncesi eğitimle yetiştirilerek doğrudan icra müdür yardımcısı ya da icra müdürü olarak atanmaları faydalı olacaktır.

İcra müdürlüklerinin mevcut sistemde idarî açıdan denetlendiğini veya denetlenmesinin mümkün olduğunu söylemek zordur. Denetim öz olarak devletin malî menfaatleri ile sınırlandırılmıştır. Hizmetin kalitesine, verimliliğine veya etkinliğine ilişkin bir denetim yapılamamakta, buna imkân sağlayacak bir altyapı da bulunmamaktadır. Bu altyapı sağlanmadığı sürece denetim görevinin hâkimden alınıp, Cumhuriyet savcısına verilmesinin de bir önemi olmayacaktır. İcra ve İflâs Daire Başkanlığının yapması gereken önemli işlerden biri de icra dairelerinin modern yönetim tekniklerine uygun şekilde işletilmesini sağlayacak ikincil mevzuatı oluşturmaktır. İİK'nın uygulanmasından çok icra dairelerinin iç işleyişine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi ve etkin şekilde işletilmesini sağlamak bu Daire Başkanlığının görevidir. Daire Başkanlığının taşradaki temsilcisi de icra müdürlüklerinden sorumlu Cumhuriyet savcısı olacaktır. Salt idarî nitelikte olan bu görevin hâkim tarafından değil de Cumhuriyet savcısına verilmesinin nedeni de budur. Diğer bir ifadeyle bu değişiklik

mevcut sisteme göre değil, özellikle tarafımdan plânlanan sisteme göre öngörölmüş olup, taşrada Adalet Bakanlığının emrinde salt idarî görev yapan bir hâkim görevlendirilmesi başta Anayasa olmak üzere, hâkimlerin görevlendirilmesine ilişkin esaslara uygun olmayacağından, bu işin Cumhuriyet savcısına verilmesi teklif edilmiştir. Mesele, Tasarının gerekçesinde yazılı olan Avrupa Birliği kriterleri değildir. Aksine bir düzenleme Türk hukuk düzenine ve yerleşik teamüllere göre de uygun olmazdı.

Sonuç olarak Tasarı, en azından icra dairelerindeki sorunları gündeme taşımış olması nedeniyle çok önemlidir. Adalet Bakanlığının sorumlu olduğu bir hizmetten dolayı özeleştirii yapması ve konuyu kamuoyu ile paylaşmasının da sorunun çözümüne ilişkin özgüven göstergesi olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle gerekçedeki tespitler sorunların ne kadar iyi teşhis edildiğini göstermektedir. Ancak açıkça ifade etmek gerekir ki teşhisteki bu başarı, tedavi yöntemleri (çözüm önerileri) söz konusu olduğunda aynı ölçüde sağlanamamıştır. Kanımca burada bir irade eksikliği mevcuttur. Sorunun çözümü için önemli sayıda kadro, eğitimler için mali kaynak başta olmak üzere diğer destekler, objektif bir yönetim anlayışı için idarenin keyfi kullanımlara da müsait olacak kadar geniş takdir yetkisinden feragat etmesi gibi bürokrasinin çabasını da aşan üst seviyede bir devlet iradesine ihtiyaç vardır. İşte bu noktada konu ile ilgili her kesime önemli görevler düşmektedir. Böyle bir devlet iradesini oluşması için farkındalık yaratılması, konunun gündemde tutulması, şikayetler ile birlikte çözüm önerilerinin de sunulması ve tartışılması gerekmektedir. Üniversitelere, basına, barolar başta olmak üzere meslek örgütlerine, hukukçulara bu konuda önemli görevler düşmektedir. İcra hizmeti ancak böyle bir farkındalık yaratılması hâlinde arzulanan seviyeye gelebilir kanısındayım.

KAYNAKÇA

- Arslan, R./Tanrıver, S.: Yargı Örgütü Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2001
- Belgesay, M.R. : İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, İstanbul 1948
- Berkin, N. : İcra Hukuku Dersleri, İstanbul 1969.
- Berkin, N. : İcra ve İflas Dairelerinin Murakabesi ve İnzibati Cezalar (İHFM, S.1969/3, s.580-590)
- Bonnard, R. : İdarenin Kazaî Murakabesi, İstanbul 1939 (Çev.: Turnagil, A.R.)
- Günday, M. : İdare Hukuku, Ankara 2003.
- Kuru, B. : İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, İstanbul 2006 (Kuru-El Kitabı)
- Kuru, B. : İcra ve İflâs Hukuku, C.I, İstanbul 1988 (Kuru-İcra)
- Kuru, B./Arslan, R./
- Yılmaz, E. : İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2006.
- Lesstng, V. : Türk - Alman Dostluğunun Bağlantı Halkasını Teşkil Eden "Alman Yardımcı Adalet Memuru" (Rechtspfleger) Kimdir? (Çev. Öztan, B./ Öztan, F.), [auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF 1988-40-01-04/AUHF-1988-40-01-04-Lessing2.pdf-9-11-2007].
- Pekcanitez, H./Atalay, O./Sungurtekin Özkan, M./Özekes, M. : İcra ve İflâs Hukuku, Ankara 2005.
- Saldırım, M. : Cumhuriyet Savcısının Denetim Görevi, Ankara 2007.
- Saldırım, M. : Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri Kanunu Üzerine Düşünceler, (Sesleniş Gazetesi, S.2002/5, s.2, [http://www.saldirim.com/index.php?Option=com_content&task=view&id=22-8.2.2009])
- Taşkın, A. : Basında Cezaevleri ve Gerçekler, Ankara 2005
- Taşkın, A. : Türkiye'nin Cezaevi Gerçeği, Ankara 2004,
- Taşkın, A. : Kamu Görevlileri Disiplin Hukuku, Ankara 2006
- Taşpınar Ayvaz, S. : İcra Müdürünün Yetkilerinin Kısıtlanmasına İlişkin HGK Kararının Eleştirisi (Terazi Dergisi, S.2007/10, s.71-79)
- Tercan, E./Tercan, S.: İcra ve İflâs Hukuku, Ankara 2005.
- Uyar, T. : İcra ve İflas Dairelerinin Teftişi (Prof. Dr. Osman F. Berki'ye Armağan), Ankara, 1977.

Üstündağ, S. : İcra Hukukunun Esasları, İstanbul 1975.